

Fylkesmannen i Oppland

MILJØVERNDELINGEN

vern av tidligere Hjerkinn skytefelt

Melding om oppstart av verneplanarbeid

Vern av tidligere Hjerkinnskytefelt Melding om oppstart av verneplanarbeid	Rapportnr.: 7/2013
	Dato: 01.07.2013
Forfattere: Line Andersen og Marit Vorkinn	Faggruppe: Naturforvaltning
Prosjektansvarlig: Vebjørn Knarrum	Område: Oppland fylke, Lesja og Dovre kommuner
Finansiering: Direktoratet for naturforvaltning, Fylkesmannen i Oppland	Antall sider: 16
Emneord: oppstartmelding, verneplanarbeid, verneplanprosess, verneområder, nasjonalpark, landskapsvern, Dovrefjell, Hjerkinnskytefelt, naturrestaurering, naturforvaltning, biologisk mangfold, villrein	ISSN-nummer: 0801-8367 ISBN-nummer: 978-82-93078-48-7
Sammendrag: Dette dokumentet er en melding om oppstart av verneplanarbeid jf. naturvernloven § 42, 1. ledd. Formålet med oppstartmeldingen er å informere om arbeidet vi skal i gang med, innlede til medvirkning i prosessen og skape et godt grunnlag for å vurdere konsekvenser og utarbeide et verneforslag.	
Referanse: Fylkesmannen i Oppland 2013. Melding om oppstart av verneplanarbeid for tidligere Hjerkinnskytefelt. Rapport nr. 7/2013, 16 s.	
Forsidebilder: Beltevogntraseer ved Haukberget 1 og eksplosivrydding i terrenget (Forsvarsbygg) Villrein - "grådyr" (Olav Strand, Norsk institutt for naturforskning - NINA)	

Vern av tidligere Hjerkinnskytefelt

Melding om oppstart av verneplanarbeid

Fylkesmannen i Oppland kunngjør med dette oppstart av arbeidet med vern av tidligere Hjerkinnskytefelt jf. naturmangfoldloven § 42, 1. ledd. Størrelsen på området som skal utredes utløser ikke krav om konsekvensutredning etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven. Fylkesmannen skal likevel vurdere verdier i området og bruken av området grundig. Vi skal utrede konsekvenser av et eventuelt framtidig vern for både verneverdiene og brukerinteressene og utarbeide et verneforslag med lokalt tilpassede vernebestemmelser.

Formålet med denne oppstartmeldingen er å informere om arbeidet vi skal i gang med, innlede til medvirkning i verneplanprosessen og skape et godt grunnlag for å vurdere konsekvenser og utarbeide et verneforslag.

1. Melding om oppstart av verneplanarbeid

Fylkesmannen i Oppland har fått i oppdrag fra det tidligere Direktoratet for naturforvaltning¹ å utrede vern av tidligere Hjerkinnskytefelt etter naturmangfoldloven. Utgangspunktet for verneplanen er at Stortinget i 1999 vedtok å legge ned Hjerkinnskytefelt, tilbakeføre det til naturlig tilstand og innlemme det i eksisterende verneområder. Det er verneverdiene i området som skal danne grunnlag for forslaget om vern. Gjennom verneplanprosessen skal Fylkesmannen gjøre rede for og i størst mulig grad avklare forholdet til andre samfunnsinteresser i området.

Utredningsgrense

Verneplanarbeidet omfatter i utgangspunktet Hjerkinnskytefelt, men det er naturlig å ta med naturområder som ligger i randsonen sør for skytefeltet og som kan tilfredsstille kravene til et verneområde, og som ennå ikke er vurdert etter naturmangfoldloven. Utredningsgrensa er ingen framtidig vernegrense, men en arbeidsgrense som angir det området som skal utredes.

Utredningsgrensa er fastsatt etter innspill i innledende møter med bl.a. kommunene, grunneier, fjellstyrene, villreinutvalget og -nemnda våren 2013.

Selve skytefeltet er 165 km² stort. Området som skal utredes er på ca. 179 km² og ligger i Lesja og Dovre kommuner (se kart s. 8-9).

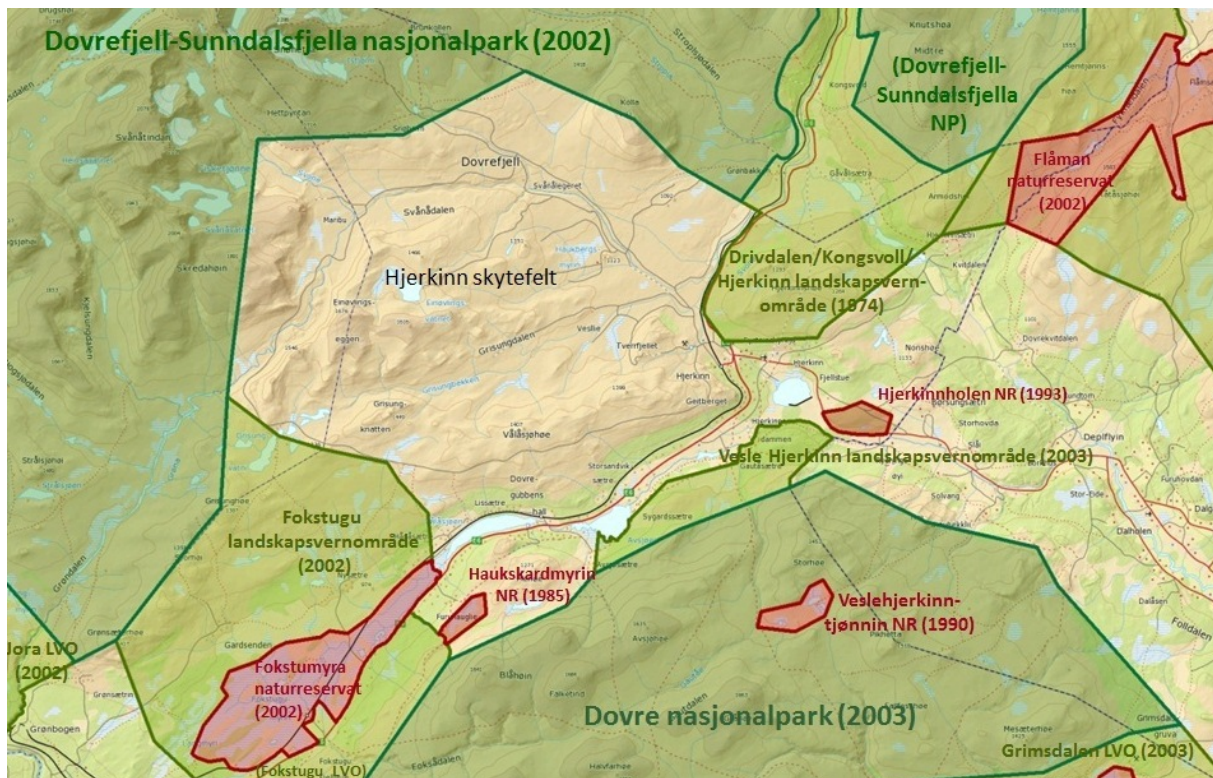
1.1 Bakgrunn for verneplanarbeidet

Stortingsvedtaket i 1999 ble gjort i forbindelse med opprettelsen av Regionfelt Østlandet og var et viktig "avbøtende tiltak". Opprettelsen av Regionfelt Østlandet innebar et svært stort naturinngrep, og tapet av naturverdier i det nye øvingsfeltet skulle kompenseres med gjenvinning og vern av naturverdier på Dovrefjell:

"Hjerkinnskytefelt legges ned i samsvar med pkt. 7.2 i St.meld. nr. 11 (1998-99) som ledd i en omfattende plan for utvidet vern av Dovrefjell gjennom Sunndalsfjella nasjonalpark, som forlengelse av Dovrefjell nasjonalpark, og landskapsområder vestover fra Rondane nasjonalpark, jf. Ny landsplan for nasjonalparker i St.meld. nr. 62 (1991-92)."

¹ Direktoratet for naturforvaltning og Klima- og forurensningsdirektoratet ble slått sammen til Miljødirektoratet 1. juli 2013.

Skytefeltet var på dette tidspunktet i praksis omsluttet av eksisterende og planlagte verneområder. Verneplanene for Dovrefjell og Rondane ble så vedtatt henholdsvis i 2002 og 2003 slik at skytefeltet i dag er omgitt av verneområder på alle kanter unntatt mot jernbanen og E6 i sør (se kart nedenfor).

Kart: Hjerkinn skytefelt med omkringliggende verneområder (Fylkesmannen i Oppland, 2013).

I 2001 ble det sendt ut en felles oppstartmelding for arbeidet med kommunedelplan etter plan- og bygningsloven, verneplan etter naturvernloven og Forsvarets planlegging for sanering og opprydding. Planområdet den gang var felles og omfattet også noen arealer mellom skytefeltet og jernbanelinja. Fylkesmannen i Oppland hadde ansvaret for å vurdere mulighetene for framtidig vern etter naturvernloven. Dette resulterte i en naturrestaureringsplan ("Naturrestaurering av Hjerkinn skytefelt: Vurdering av muligheter for framtidig vern etter naturvernloven"), som ble sendt på felles høring med kommunedelplanen i 2003. De to plandokumentene stilte stort sett samme krav til oppryddingen, men var ulike når det gjaldt tilbakeføring av veger i området. Etter høringsrunden utarbeidet Fylkesmannen i Oppland en oppsummering med anbefalinger. På dette grunnlaget anbefalte Miljøverndepartementet følgende overfor Forsvarsdepartementet, i brev av 30. september 2005:

"Departementet slutter seg til fylkesmannens og direktoratets tilrådninger og anbefaler at tilbakeføringsprosjektet gjennomføres i samsvar med fylkesmannens plan og med de merknader som fylkesmannen har gjort i sin oppsummering."

Den militære bruken av Hjerkinn skytefelt ble redusert fra 2006, og helt avsluttet høsten 2008. Forsvarsbygg har ansvaret for naturrestaureringsarbeidet, som ble delt opp i to faser. Fase 1 (2006-2012) er nå avsluttet og fase 2 (2013-2020) ble godkjent av Stortinget gjennom behandlingen av statsbudsjettet for 2013. Samtidig stadfestet Stortinget i prinsippet vedtaket fra 1999. I Prop. 1 S (2012-2013) fra Forsvarsdepartementet står det følgende:

"Nedleggelsen av skytefeltet ble vedtatt ved behandlingen av St.meld. nr. 11 (1998–1999) "Regionalt skyte- og øvingsfelt for Forsvarets avdelinger på Østlandet – Regionfelt Østlandet", jf. Innst. S. nr. 129 (1998–1999). Tiltaket er et ledd i en omfattende plan for utvidelse av vernet areal på Dovrefjell (...) Tilbakeføring av Hjerkinn skytefelt til sivile formål planlegges videreført i perioden 2013–2020"

innenfor en kostnadsramme på 332 mill. kroner. For 2013 foreslås avsatt 43,8 mill. kroner til formålet.”

Forsvarsbygg har i forprosjektbeskrivelsen for fase 2 satt opp følgende mål for arbeidet:

“Hjerkinn skytefelt skal tilbakeføres til en tilstand som gjør at området blir en naturlig del av det nasjonalt og internasjonalt verneverdige høypfjellsøkosystemet på Dovrefjell, med alle høypfjellsøkosystemets funksjoner og opplevelseskvaliteter. Området skal ryddes slik at det blir sikkert for allmenn ferdsel.”

Fylkesmannen i Oppland har gjennom embetsoppdraget, som gis årlig fra nasjonale myndigheter, hatt som oppgave å “følge opp planprosesser ifm. tilbakeføring av Hjerkinn skytefelt i påvente av fremtidig vern”. Gjennom embetsoppdraget for 2013 har Fylkesmannen nå fått i oppgave å starte opp verneplanarbeidet.

Du kan lese mer om historikken og prosessene i vedlegg til oppstartmeldingen:

“Nedlegging og tilbakeføring av Hjerkinn skytefelt: Politiske vedtak og plandokumenter”

1.2 Formålet med vern – verneverdier

Formålet med naturrestaurering og vern av tidligere Hjerkinn skytefelt er å utfylle de tidligere gjennomførte verneplanene for Dovrefjell- og Rondaneområdet. Hovedformålet med disse verneplanene var å sikre et svært stort og tilnærmet intakt høypfjellsøkosystem med blant annet vill fjellrein, jerv, fjellrev, kongeørn og ravn i en tilnærmet naturlig tilstand for fremtiden. Skytefeltet er viktig for villreinen i forbindelse med det årlige rotasjonstrekket rundt Snøhetta. Skytefeltet er viktig som beiteområde fra ettersommeren og store deler av vinteren. Villreinstammen i området utgjør sammen med stammene i Rondane, Knutshø og Sølknletten de siste restene av den opprinnelige ville europeiske fjellreinen. Villreinen har et nomadisk levevis som krever store villmarkspregede områder for at arten skal kunne overleve på lang sikt. Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på denne villreinen og for å ta vare på slike høypfjellsøkosystem for fremtiden. Området er også spesielt viktig for jaktfalk, myrhawk og trane, som er andre arter som er sårbare for forstyrrelser.

Fjellrev (Roger Brendhagen)

Villrein (Olav Strand, NINA)

Dovrefjellområdet er unikt i botanisk sammenheng og i skytefeltet er det registrert tre områder med flora og vegetasjon av nasjonal verdi. Ingen av disse områdene er skadet av den militære aktiviteten. I tillegg har vi både kulturminner og kvartærgeologiske verneverdier i skytefeltet. I området rundt Haukberget ligger det en såkalt drumlin, dvs. en bunnmorene fra siste istid. Den viser bevegelsesretningen for isen og er en kvartærgeologisk forekomst av nasjonal verneverdi. Det er videre en rekke interessante kvartærgeologiske forekomster av regional og lokal verneverdi i

skytefeltet, blant annet elvelandskapet i Grøndalen. Det er også et formål å ta vare på kulturminnene i området, blant annet spor etter fangstanlegg fra flere tusen år tilbake og gamle ferdselsveier.

1.3 Aktuelle verneformer

Fylkesmannen tar utgangspunkt i at vi skal følge opp Stortingsvedtaket fra 1999 om å innlemme Hjerkinns skytefelt i eksisterende verneområder. Mer konkret skal vi utrede vern av skytefeltet med utgangspunkt i naturrestaureringsplanen fra 2003 med våre merknader etter oppsummering av høring, jf. brevet fra Miljøverndepartementet av 30. september 2005. I denne planen var nasjonalpark og landskapsvern skissert som de aktuelle verneformene. De arealene som er aktuelle som nasjonalpark, vil bli foreslått som en utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark.

Naturrestaureringsplanen legger opp til at Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark kan øke med 155 km² og at det i tillegg kan opprettes et landskapsvernområde på 20 km². Restaureringsplanen medfører videre at nærmere 200 km² kan gjenvinnes som såkalte "villmarkspregede områder" (inngrepsfri natur > 5 km fra tyngre tekniske inngrep), dette fordi fjerning av anlegg og veger inne i skytefeltet også vil ha innvirkning på status til arealer inne i eksisterende nasjonalpark.

Høringen av naturrestaureringsplanen synliggjorde uenigheter om tilbakeføring av deler av vegnettet, nærmere bestemt Snøheimvegen, deler av Store Ringveg og Rollstadsetervegen. For øvrig var det stor oppslutning om planen, inkludert full tilbakeføring av Lille Ringveg (Storrandvegen). Naturrestaureringsplanen la opp til at alle vegene i skytefeltet, inkludert Snøheimvegen fra avkjøringen til Rollstadsetra og inn til Snøheim, ble fjernet. I sin oppsummering av høringen tilrådte Fylkesmannen at planen ble fulgt, med unntak av at tilbakeføringsstatus for Snøheimvegen mellom avkjøringen til Rollstadsetra og Stridåbrua kunne avklares på et seinere tidspunkt.

I ettertid er Snøheimvegen skilt ut i en egen prosess etter at det ble reist spørsmål om å beholde vegen i Stortinget høsten 2007. Miljøverndepartementet har som siktemål å fremme et forslag til hva som skal skje med Snøheimvegen for Stortinget i statsbudsjettet for 2014, dvs. at Stortinget får saken til behandling høsten 2013.

Inngrepsstatus etter tilbakeføringen vil ha betydning for valg av verneform i ulike deler av skytefeltet. Siden framtida for Snøheimvegen er uavklart, medfører dette at vi ved oppstart av verneplanarbeidet har flere alternativer for fordelingen av nasjonalpark- og landskapsvernareal. Underveis i verneplanprosessen og når vi skal belyse konsekvenser av et eventuelt framtidig vern, vil vi ha ett eller flere verneforslag tegnet inn på kart. Fylkesmannen vil ta inn Stortingets beslutning om Snøheimvegen som et premiss for verneforslaget når beslutningen er tatt.

Med bakgrunn i de verdiene vi kjenner til i dag er følgende verneformer aktuelle:

Nasjonalpark

Formålet med vern av områder som nasjonalpark er å ta vare på større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep som veger, kraftlinjer og lignende. I tillegg er det et ønske å sikre allmennheten tilgang til uforstyrret naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv. I en nasjonalpark er det vanligvis forbud mot fysiske inngrep og motorisert ferdsel. Det er imidlertid anledning til vedlikehold av bygninger og anlegg som allerede finnes i området, og det kan gis dispensasjon til å foreta mindre tiltak og gjennomføre nødvendig motorisert ferdsel. Beitebruk, jakt og fiske er tillatt. I nasjonalparkforskrifter er det alltid en hjemmel til å regulere ferdsel i sårbare områder, om nødvendig.

Landskapsvern

Formålet med å opprette landskapsvernområder er å ta vare på natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. I et landskapsvernområde er kravet til urørthet og restriksjonsnivået ikke like strengt som i en nasjonalpark. Bevaring av helheten i landskapet er viktig, og det er forbud mot inngrep/tiltak som kan endre området sitt særpreg eller karakter vesentlig. Landskapsvern er den mest aktuelle verneformen i områder med inngrep og sterk kulturpåvirkning. Verneforskriftene for landskapsvernområder blir i stor grad tilpasset de spesielle verneverdiene og brukerinteressene som finnes i hvert enkelt område.

Biotopvern

Områder som har eller kan få særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter kan alternativt vernes som biotopvernområde. I biotopvernområder kan det fastsettes forbud mot virksomhet og ferdsel som kan påvirke eller forstyrre en art eller dens livsbetingelser.

Erstatning

Grunneier og rettighetshavere har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk jf. naturmangfoldloven § 50. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring av verneplanarbeid (denne meldingen). Eventuell erstatning blir fastsatt i samsvar med reglene for vederlag ved ekspropriasjon av fast eiendom.

1.4 Organisering av arbeidet og framdriftsplan

Det er Fylkesmannen i Oppland som er ansvarlig for verneplanprosessen og for å utarbeide et verneforslag. Vi legger opp til en bred medvirkning fra kommunene, grunneier, rettighetshavere, brukere, interesseorganisasjoner og offentlige etater. Vi har hatt innledende møter med de fleste av disse hvor vi har informert om oppstart av prosessen og gitt mulighet for å gi innspill i forkant av oppstartmelding. Fylkesmannen vil legge til rette for medvirkning videre i verneplanprosessen gjennom direkte møter med berørte parter, referansegruppe, kontaktutvalg, bruk av media, internett, sosiale medier og formelle høringer.

Referansegrupper og kontaktutvalg

For å styrke samarbeidet og kontakten med berørte parter, vil Fylkesmannen opprette en referansegruppe og et kontaktutvalg. Referansegruppa vil bestå av lokale representanter for kommunene, grunneier, brukere og interesseorganisasjoner. Referansegruppas oppgave blir å gi opplysninger om lokale forhold og ulike brukerinteresser, og gi råd om organisering av planarbeidet, verneform, avgrensning og vernebestemmelser. En annen viktig oppgave blir å påse at konsekvensene for lokal bruk og lokalt næringsliv blir tilstrekkelig utredet. Dette er viktig for å sikre at lokal bruk og brukerinteresser skal komme fram og vektlegges tidligst mulig i verneplanprosessen.

Kontaktutvalget vil bestå av kommunene, fylkeskommunen, grunneier og Forsvarsbygg, og skal være en samordnende overbygning for prosessen. Den viktigste oppgaven kontaktutvalget har er å koordinere de ulike planprosessene som pågår i området (se 1.6 nedenfor).

--- Utredningsgrense

▭ Naturreseptat

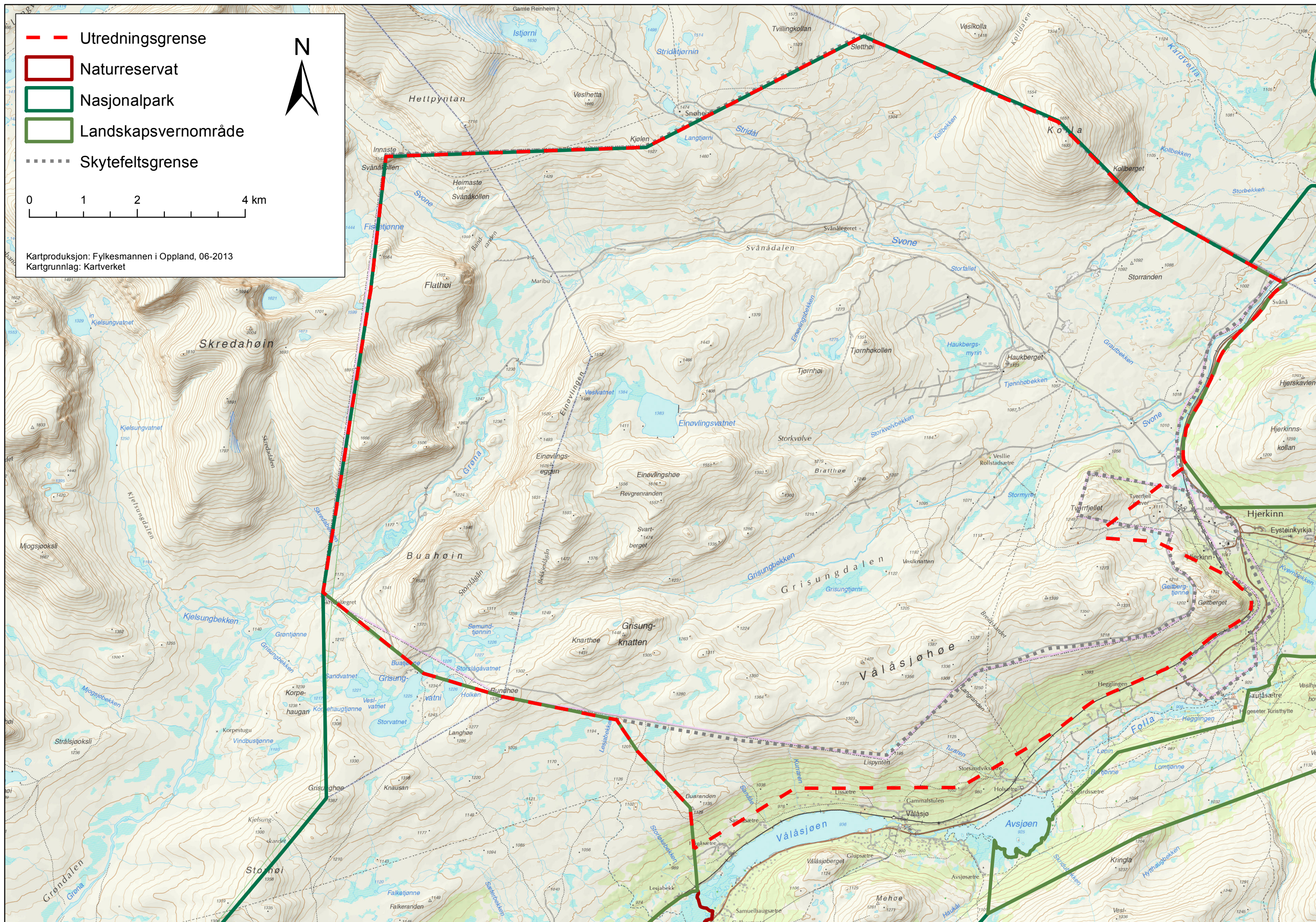
▭ Nasjonalpark

▭ Landskapsvernområde

⋯ Skytefeltsgrense

0 1 2 4 km

Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland, 06-2013
Kartgrunnlag: Kartverket

Ulike roller

Fylkesmannen legger opp til en åpen og inkluderende prosess og ønsker stor grad av medvirkning. Målet vårt er å ta hensyn til brukerinteressene ved utforming av verneforslaget i den grad det er mulig ut fra hensynet til verneformålet. Det er derfor av stor betydning å få god informasjon og dialog om brukerinteresser og -behov tidlig i prosessen. Planprosessene i skytefeltet de siste årene har vist at det er betydelige interessekonflikter i området. Fylkesmannen har det endelige ansvaret for å avveie hensynene mellom brukerinteresser og verneverdier og fremme et verneforslag på bakgrunn av dette. Referansegruppa og kontaktutvalget har i prosessen kun en rådgivende rolle. Verneforslaget skal siden opp til politisk behandling og endelig vedtak fattes av Kongen i statsråd (se siste avsnitt under kap. 1.4 nedenfor).

Framdriftsplan

Vår overordna målsetting når det gjelder framdrift, er at en ferdig utredet verneplan skal foreligge i god tid før restaureringsarbeidene i skytefeltet ferdigstilles i 2020. Reglene som gjelder for områder som utredes for vern i naturmangfoldloven § 44 angir at verneplanarbeid ikke bør ta lenger tid enn fire år, og maksimalt seks år. Fylkesmannen har drøftet framdriftsplanen med berørte aktører i innledende møter før utsendelse av denne oppstartmeldingen. Noen ønsker en rask prosess, mens andre ønsker god tid til dialog og til innspill underveis. Fylkesmannen må samtidig ha tid til å styrke kunnskapsgrunnlaget der det er nødvendig, utrede konsekvenser, utarbeide et verneforslag og sende forslaget på lokal og sentral høring.

Vi har på denne bakgrunnen lagt opp til følgende framdriftsplan for vår del av verneplanarbeidet:

- Oppstartmelding sendes på høring: 1. juli 2013
- Gjennomføring av åpent møte før høringsfrist for oppstartmelding: 15. oktober 2013
- Styrking av kunnskapsgrunnlaget: 2014 (forutsetter nødvendige bevilgninger)
- Utarbeidelse av verneforslag og utkast til forvaltningsplan: 2014-2015
- Lokal og sentral høring av verneforslaget, gjennomføring av åpent høringsmøte: Vår og sommer 2016
- Fylkesmannens tilrådning til Miljødirektoratet: Innen utgangen av 2016

Utarbeidelse av verneforslaget

Fylkesmannen skal vurdere forholdet mellom verneverdiene og bruken av området grundig og belyse mulige konsekvenser av et eventuelt framtidig vern for både verneverdier og brukere. Vi skal benytte eksisterende kunnskap, men ser behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget noe. Fylkesmannen vil legge opp til nær kontakt med kommuner og andre berørte under utarbeidelsen av verneforslaget. Se omtale av aktuelle temaer og kunnskapsgrunnlaget i kap. 2 nedenfor.

Utkast til forvaltningsplan

Et utkast til forvaltningsplan skal følge verneforslaget på høring, jf. naturmangfoldloven §§ 35 og 36. Arbeidet med utkast til forvaltningsplan må samordnes med revisjonsarbeidet for forvaltningsplanen for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, og er derfor tidsmessig avhengig av denne prosessen (jf. kap. 1.6).

Høring av verneforslaget

Verneforslaget skal sendes på høring med minst to måneders frist for uttalelse, jf. naturmangfoldloven § 43. Fylkesmannen er ansvarlig for å gjennomføre lokal høring og Miljødirektoratet er ansvarlig for å gjennomføre sentral høring. Praksis de siste årene har imidlertid vært at Fylkesmannen har sendt verneforslaget på lokal og sentral høring samtidig. Høringen vil bli kunngjort i aviser og saksdokumentene vil ligge til offentlig ettersyn i berørte kommuner og hos Fylkesmannen. Berørte grunneiere, samt organisasjoner, myndigheter og andre interessenter vi har vært i kontakt med under arbeidet, vil få forslaget tilsendt.

Etter høringen vil Fylkesmannen sende innkomne uttalelser, et sammendrag av disse og sin tilrådning i saken videre til Miljødirektoratet. Oppsummeringen og tilrådingen vil også bli sendt ut direkte til de samme som fikk tilsendt forslaget på høring.

Videre behandling

Miljødirektoratet vil gjøre sin egen vurdering av innspillene og Fylkesmannens tilrådning. Deretter blir direktoratets tilrådning sendt til Miljøverndepartementet for sluttbehandling. Departementet vurderer så verneforslaget, uttalelsene og tilrådingen før saken legges fram for regjeringen. Et eventuelt vernevedtak blir deretter fattet av Kongen i statsråd. Dette vil etter den skisserte framdriftsplanen tidligst kunne skje i 2017.

1.5 Ivaretagelse av verneverdiene under verneplanprosessen – virkemidler for å styre bruken av området

Det er viktig å unngå aktiviteter og tiltak som kan ha negativ påvirkning på verneverdiene under verneplanprosessen. Det gjelder særlig villreinen og andre sårbare arter skytefeltet er et viktig funksjonsområde for. Generelt er det i verneplanprosesser et spekter av virkemidler tilgjengelig for å sikre verneverdiene, fra informasjon og dialog til innføring av midlertidig vern. Det er imidlertid ikke aktuelt å bruke sterkere virkemidler enn nødvendig.

Informasjon og dialog

Fylkesmannen ønsker å ha en god dialog med kommunene om søknader om tiltak som kan ha betydning for verneforslaget. For å styre ferdselen i området vil Fylkesmannen i første omgang satse på informasjon og frivillighet. Vi ønsker særlig en god dialog med landbruksnæringen, reiselivsbedriftene inkl. DNT, Røde Kors og andre som driver organisert virksomhet, om hvordan vi kan få etablert en samlet oversikt over ferdselen i området. Vi vil understreke at ferdsel vil bli vurdert ut fra hvilke negative effekter den har på naturgrunnet, ikke om den er kommersiell eller ikke-kommersiell.

DNT Oslo og Omegn er tillagt et særlig ansvar for å bidra til overvåking og nødvendig styring av turistferdselen i området. Det følger av brev fra Miljøverndepartementet av 4. februar 2010 ("Behandling av klager på Dovrefjellrådet vedtak om tillatelse til rehabilitering og utvidelse av Snøheim turisthytte i Dovrefjell/Sunndalsfjella nasjonalpark i Dovre kommune"):

"Departementet vil likevel anføre at et sentralt vilkår for tillatelsen er at DNT Oslo og Omegn i samarbeid med villreinmyndighetene har en løpende evaluering av forholdet mellom turistferdselen og villreininteressene i området og iverksetter konfliktreducerende tiltak dersom det ansees for nødvendig."

Behandling av søknader om tillatelse (naturmangfoldloven § 44, 1. ledd)

Når verneplanarbeidet er kunngjort kan et forvaltningsorgan (f.eks. kommunen) uten videre avslå en søknad om tillatelse til et tiltak i et område som inngår i verneforslaget (f.eks. søknad om bruk av snøskuter etter motorferdselloven, eller byggesøknad etter plan- og bygningsloven). Det ligger i dette at begrunnelsen for avslaget kan bestå i en henvisning til vernearbeidet. Dette er ikke til hinder for at saken kan behandles fullt ut, men skal hindre at det gis en tillatelse som går på tvers av vernearbeidet. Det heter i loven at "tillatelse kan bare gis dersom tiltaket er uten nevneverdig betydning for forslaget". I tilfeller der det er vanskelig for sektormyndigheten (f.eks. kommunen) å avgjøre hvorvidt et tiltak kan virke inn på verneverdiene, bør saken forelegges vernemyndigheten (i dette tilfellet Fylkesmannen i Oppland). Dette følger av forvaltningens generelle utredningsplikt.

Innføring av meldeplikt (naturmangfoldloven § 44, 2. ledd)

Miljøverndepartementet kan fastsette meldeplikt for tiltak som ikke trenger tillatelse etter annen lov, enten samtidig med eller etter kunngjøring av at verneplanarbeidet igangsettes. Slik meldeplikt kan f.eks. gjelde ulike typer organisert ferdsel og motorferdsel som ikke trenger tillatelse fra kommunen etter motorferdselloven. Meldeplikten kan gjøres generell eller begrenses til visse tiltak eller områder. På denne måten kan vi få oversikt over hvilken belastning ulike deler av området har til ulike tider på året og bedre grunnlag for å vurdere om det er behov for tiltak av hensyn til verneverdier.

Meldeplikt betyr ikke at det må sendes søknad om å gjennomføre tiltak, men det kan settes krav om at tiltaket ikke kan settes i verk før en viss tid etter at melding er gitt. Innføring av meldeplikt kunngjøres på samme måte som verneforslaget.

Innføring av midlertidig vern (naturmangfoldloven § 45)

Naturmangfoldloven åpner for at departementet kan innføre midlertidig vern, dersom det er nødvendig for å hindre skade på verneverdier. Overfor private grunneiere og rettighetshavere som blir berørt av vedtaket, gjelder forvaltningslovens regler om enkeltvedtak.

Ferdselsrestriksjoner pga. eksplosivrydding

Eksplosivrydding har vært og vil være en sentral aktivitet i Forsvarsbygg sitt tilbakeføringsarbeid, helt fram til planlagt avslutning i 2020. I den perioden eksplosivryddingen pågår er sikkerhetsrestriksjoner og ferdselsforbud i terrenget rundt pågående aktivitet nødvendig. Restriksjonsnivået vil variere fra år til år, avhengig av hvor ryddearbeidet pågår. For 2013 er det ferdselsrestriksjoner i ulike områder fra og med 3. juni til og med 8. november (se www.forsvarsbygg.no/hjerkinn).

1.6 Andre planprosesser i Dovrefjellområdet som vil gå samtidig med verneplanprosessen

Flere planprosesser vil bli startet opp på Dovrefjell framover, med ulik planmyndighet. Det er enighet om at disse prosessene må samordnes så langt det er mulig. Det vil derfor bli opprettet et kontaktutvalg, jfr. kap. 1.4. Arbeidet i kontaktutvalget må imidlertid avvete Miljøverndepartementets fastsetting av planprogram for regionalplan for Dovrefjellområdet.

Regional plan for Dovrefjellområdet

Dette er en rullering av gjeldende fylkesdelplan for Dovrefjellområdet. Planområdet omfatter areal i kommunene Lesja, Dovre, Folldal, Alvdal, Tynset, Rennebu, Oppdal, Sunndal, Nesset og Rauma, dvs. at skytefeltet bare utgjør en liten del av planområdet for den regionale planen.

Ansvarlig planmyndighet er fylkeskommunene i Oppland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Hedmark. Styringsgruppe for planarbeidet er Dovrefjell nasjonalparkstyre, supplert med to medlemmer fra Villreinemnda for Snøhetta - Knutshø. Fylkesmannen i de fire fylkene har møte- og talerett i styringsgruppa. Pga. uenigheter mellom fylkeskommunene om plangrenser, er planprogrammet sendt Miljøverndepartementet for fastsetting av planprogram og plangrense. Det er varslet at planarbeidet ikke starter opp før høsten 2013.

Kommunedelplan for Hjerkinnskytefelt

Dovre og Lesja kommuner ønsker å starte opp arbeidet med kommunedelplan for Hjerkinnskytefelt. Framdriften for denne planprosessen er ikke avklart. Det antas at planen vil dekke omtrent det samme området som verneplanen.

Revisjon av forvaltningsplan for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark

Nasjonalparkstyret for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark vedtok i møte 6. mai 2013 å starte revisjon av forvaltningsplanen for verneområdene på Dovrefjell. Styret vedtok også at revisjonen samordnes med regional plan for Dovrefjellområdet og verneplanen for Hjerkinnskytefelt.

2. Konsekvenser av et eventuelt vern

Gjennom verneplanprosessen vil Fylkesmannen gå grundig gjennom tema som er relevante for å kunne ta beslutninger om vern av området. Vi skal vurdere hvordan inngrep og brukerinteresser vil påvirke verneverdiene, og hvordan vernet vil påvirke brukerinteressene. Dette vil danne grunnlaget for forslag til verneformer med grenser og tilhørende vernebestemmelser med lokale tilpasninger.

Når vi skal belyse konsekvensene av verneforslaget kan vi ikke se isolert på skytefeltet. Det er for flere interesser (for eksempel for villrein og reiseliv) nødvendig å vurdere hvilken funksjon skytefeltet har for et større leveområde/omland.

2.1 Forslag til tema som skal belyses

Lista under er et forslag til tema og problemstillinger som bør belyses gjennom verneplanprosessen. Forslaget er ment å fungere som et utgangspunkt for innspill og en lokal diskusjon om hvilke tema som bør prioriteres, om det eventuelt er andre tema som bør tas opp og hvilke tema det er behov for mer kunnskap om.

- Naturmiljø
- Villrein
- Landskap
- Landbruk
- Reiseliv
- Annet næringsliv
- Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet
- Jakt, fiske og friluftsliv
- Kulturmiljø og kulturminner
- Veger, masseuttak og annen infrastruktur
- Bygninger og anlegg
- Motorferdsel
- Lokal identitet, bruk og framtidig forvaltning, samt virkninger for lokalsamfunnene

Naturmiljø

I verneplanen skal vi gjøre rede for naturverdiene i utredningsområdet og belyse hvilke konsekvenser et vern vil kunne få for disse. Dette omfatter berggrunnsgeologi, kvartærgeologi, vegetasjon, naturtyper og flora, samt hvilken betydning arealet har for dyrelivet på Dovrefjell. Det foreligger allerede mye kunnskap, bl.a. følgende fagutredninger:

- Botaniske verdier i Dovrefjell-området, (NTNU Vitenskapsmuseet, 1996)
- Villrein og Moskus, (NINA-rapport, 2003)
- Tilbakeføring av Hjerkinnskytefelt til sivile formål – temautredning økosystem, (NINA-rapport, 2003)
- Fugleovervåking i Hjerkinnskytefelt, NINA minirapporter for årene 2008-2012

Fylkesmannen mener det likevel er behov for en ny kartlegging av vegetasjon, naturtyper og flora i utredningsområdet.

Villrein

I verneplanen skal vi spesielt gjøre rede for hvilken funksjon skytefeltet har i en større sammenheng for villreinstammen på Dovrefjell. Det er viktig å belyse vise hvilke konsekvenser alternative verneforslag vil få for villreinen. Vår vurdering er at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om villreinen etter gjennomføringen av FoU-prosjektet om villrein, ferdsel og næringsutvikling fra 2009-2013, samt tidligere fagrapporter ifm. tilbakeføring av skytefeltet:

- Villreinen i Snøhetta- og Knutshøområdet, status og leveområde, (NINA-rapport 800, 2013)
- Horisont Snøhetta, (NINA Temahefte 51, 2013)
- Villrein og moskus, (NINA-rapport, 2003)

Miljødirektoratet har i tillegg påpekt behovet for videre overvåking av villrein og ferdsel i området i brev av 25. april 2013 til Miljøverndepartementet vedrørende Snøheimvegen.

Landskap

Verneplanen skal inneholde en beskrivelse og vurdering av landskapet i området, bl.a. de ulike landskapsrom, kulturlandskapet, historisk utvikling og lokal forståelse av landskapet, samt inngrepsstatus. Det er nødvendig å supplere temautredningen fra planleggingen av tilbakeføringsprosjektet i 2003:

- Hjerkinnskytefelt, temautredning landskap, (Feste Lillehammer AS, 2003)

Landbruk

Gjennom verneplanprosessen må vi belyse hvordan beitebruken påvirker verneverdiene og hvilke konsekvenser et vern kan få for beitebruken. Det er behov for oppdatert kunnskap om dagens beitebruk inkl. forsøk med storfebeite, og aktuell framtidig bruk området. Det foreligger en temautredning som ble laget i forbindelse med arbeidet med kommunedelplanen og naturrestaureringsplanen:

- Beitebruk i Hjerkinnskytefelt, (Ruth Karin G. Selsjord, 2002)

Reiseliv

I verneplanen skal vi beskrive reiselivet og hvilken betydning utredningsområdet har for reiselivsbedriftene i et større omland. Dette skal også omfatte en beskrivelse av hvordan reiselivsbedriftene, inkludert Snøheim, bidrar til ferdsel i området. Gjennom verneplanprosessen skal vi belyse mulige konsekvenser et vern vil ha for reiselivet. Det vil være nødvendig å supplere eksisterende kunnskap om reiselivet:

- Hjerkinnskytefelt – tilbakeføring til sivile formål, Status og markedsvurderinger for Hjerkinnskytefelt/Dovrefjellområdet, delrapport 1, (Norsk Turistutvikling AS, 2002)
- Hjerkinnskytefelt – tilbakeføring til sivile formål, Strategi- og handlingsplan for reiseliv og samfunnsutvikling, delrapport 2, (Norsk Turistutvikling AS, 2002)

Annet næringsliv

Gjennom verneplanprosessen skal vi belyse mulige konsekvenser av et vern for annet næringsliv utover landbruk og reiseliv. Gjennom arbeidet må vi få en oversikt over annet næringsliv i området. I dette inngår blant annet utnytting av malm og steinmasser:

- Strategi for mineralnæringen, (Nærings- og handelsdepartementet, 2013)

Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet

I verneplanen skal vi beskrive Forsvarets restaureringsarbeid, samt annen operativ- og øvingsvirksomhet i utredningsområdet, blant annet Dombås Røde Kors hjelpekorps sin virksomhet. Verneplanprosessen skal belyse hvilke konsekvenser et vern vil ha for denne virksomheten. Dette inkluderer en vurdering av behov for å ta spesielle hensyn til slutføringen av restaureringsarbeidene etter et eventuelt vernevedtak. Det vil være behov for tett dialog med Forsvarsbygg, samt en kartlegging av annen virksomhet.

Jakt, fiske og friluftsliv

Verneplanen skal beskrive dagens bruk av utredningsområdet til jakt, fiske og friluftsliv, samt forventet framtidig bruk. Vi må få en best mulig oversikt over all uorganisert ferdsel i området og belyse konsekvensene et vern vil kunne få for jakt, fiske og friluftsliv. Det foreligger mye ny kunnskap om ferdselen i området etter gjennomføringen av FoU-prosjektet om villrein, ferdsel og næringsutvikling fra 2009-2013:

- Ferdsel i Snøhettaområdet, sluttrapport, (NINA-rapport 932, 2013)

- Dovrefjells moralske landskap, (Bygdeforskning, rapport nr. 4/2013)

I innledende møte med kommunene ble det likevel påpekt at det kan være behov for å supplere faktagrunnlaget noe, blant annet når det gjelder bruk av området til jakt og fiske.

Kulturmiljø og kulturminner

Gjennom verneplanprosessen må vi få en helhetlig oversikt over og vurdering av kulturminner og kulturmiljø i området og belyse mulige konsekvenser et vern vil ha for disse. Det ble laget en fagrapport under planleggingen av tilbakeføringsprosjektet i 2003, samt at kulturminner er kartlagt fortløpende under tilbakeføringsarbeidet:

- Tilbakeføring av Hjerkinnskytefelt til sivile formål, tema kulturmiljø og kulturminner, (NIKU Rapport 02/03, 2003)
- Hjerkinns PRO, termineringsrapport miljø for gjennomføringsfase 1, kap. 2 Kulturminner og kulturmiljø, (Oppland fylkeskommune, 2012)

Det vil være behov for å samle eksisterende kunnskap og innhente en faglig vurdering av kulturmiljøene i utredningsområdet.

Veger, masseuttak og annen infrastruktur

Gjennom verneplanprosessen skal vi få en oversikt over tilstanden i utredningsområdet i perioden før restaureringsarbeidene avsluttes i 2020, samt gjenværende infrastruktur etter arbeidene er avsluttet. Verneplanprosessen skal belyse mulige konsekvenser av et vern. Det vil være behov for tett dialog med Forsvarsbygg, samt en kartlegging av annen virksomhet.

Bygninger og anlegg

På samme måte som for temaet over må vi få en oversikt over bygninger, anlegg og innretninger i utredningsområdet, både før og etter restaureringsarbeidene er gjennomført. Vi skal videre belyse mulige konsekvenser et vern vil ha. Det vil være behov for tett dialog med Forsvarsbygg, samt en kartlegging av annen virksomhet.

Viewpoint SNØHETTA på Tverrfjellet (Fylkesmannen i Oppland)

Motorferdsel

Gjennom verneplanprosessen skal vi få en oversikt over motorisert ferdsel i området i dag og framtidig behov. Den må bl.a. omfatte næringskjøring, leiekjøring, snøskutertraseer og eventuelle behov for barmarkskjøring. Vi vil ta utgangspunkt i motorferdsel innenfor rammen av motorferdselloven. Vi skal belyse hvilke konsekvenser motorferdsel kan få for verneverdiene i området, og hvordan vern kan påvirke motorferdselen. Det vil være behov for tett dialog med både Forsvarsbygg og kommunene, samt behov for en kartlegging av annen virksomhet.

Lokal identitet, bruk og framtidig forvaltning, samt virkninger for lokalsamfunnene

Verneplanen skal beskrive den lokale identiteten og symbolverdien av området og belyse hvordan vern kan virke inn på folk sitt forhold til området når det gjelder eierskap, identitet, kompetanse, interesse og engasjement. Utgangspunktet for dette er følgende rapport:

- Dovrefjells moralske landskap, (Bygdeforskning, rapport nr. 4/2013)

3. Uttalelser til meldingen

Oppstartmeldingen sendes ut på en bred høring over en tre-måneders periode. Vi oppfordrer alle berørte aktører til å se grundig gjennom meldingen og sende oss skriftlige innspill dersom dere har synspunkter dere ønsker vi skal ta med oss videre i prosessen. Alle innspillene vil bli lagt ut på Fylkesmannens internettsider og vi vil også lage en oppsummering av dem. Oppsummeringen vil være vedlegg til det endelige verneforslaget.

Fylkesmannen vil i tillegg holde et åpent høringsmøte lokalt om oppstartmeldingen. Høringsmøtet vil bli annonsert i lokalaviser og på Fylkesmannens internettsider.

Frist for høringsinnspill er 15. oktober 2013.

Innspillene sendes til Fylkesmannen i Oppland, enten per brev eller elektronisk:

Postadresse: Fylkesmannen i Oppland, Serviceboks, 2626 Lillehammer

E-postadresse: fmoppost@fylkesmannen.no

Telefon: 61 26 60 00

Det er opprettet en egen internettside for arbeidet med verneplanen for Hjerkinnskytefelt. Her finner du mer bakgrunnsinformasjon. Her vil vi også legge ut ny informasjon fortløpende, blant annet møtereferater og fagrapporter:

www.fylkesmannen.no/hjerkinnskytefelt

Hjerkinnskytefelt mot Snøhetta (Arne-Johs. Mortensen, Statens naturoppsyn)

Vedlegg

“Nedlegging og tilbakeføring av Hjerkinnskytefelt: Politiske vedtak og plandokumenter”
(Fylkesmannen i Oppland, 2013)

Referanseliste